

Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap

Naar een scherper cliëntenonderzoek door aanpassing Wwft aan vierde anti-witwasrichtlijn (I)

1. Inleiding

Een scherper cliëntenonderzoek is één van de veranderingen als gevolg van het wetsvoorstel tot aanpassing van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) aan de vierde anti-witwasrichtlijn (wetsvoorstel).¹ De twee kernverplichtingen van de regels ter voorkoming van het gebruik van het financieel stelsel voor witwassen en financieren van terrorisme, zijn (i) het verrichten van cliëntenonderzoek en (ii) melden van ongebruikelijke transacties bij de Financiële inlichtingen eenheid (hierna: FIU).² Hierna zal in het kort een overzicht worden gegeven van de belangrijkste voorgestelde wijzigingen die betrekking hebben op het cliëntenonderzoek. Het huidige cliëntenonderzoek en de meldingsplicht worden bekend verondersteld.³

2. Voorgestelde wijzigingen met betrekking tot cliëntenonderzoek

2.1. Vervallen vereenvoudigd cliëntenonderzoek en andere definities van UBO en PEP

In het voorgestelde art. 6 Wwft vervalt de opsomming van cliënten ten aanzien van wie naar huidig recht kan worden volstaan met een vereenvoudigd cliëntenonderzoek.⁴ Er is derhalve altijd sprake van cliëntenonderzoek, maar het hangt van de risicobeoordeling door de Wwft-instelling⁵ af met welke intensiteit dat cliëntenonderzoek wordt verricht.⁶ Indien daaruit volgt dat sprake is van een bewezen laag risico, kan volstaan worden met het treffen van vereenvoudigde cliëntenonderzoeksmatregelen.⁷

De vierde anti-witwasrichtlijn verplicht tot invoering van het UBO-register.⁸ De Handelsregisterwet 2007 wordt aangepast omdat UBO-gegevens onderdeel gaan uitmaken van het handelsregister.

In de definitie van de UBO zijn veranderingen aangebracht ten opzichte van de derde richtlijn. Waar voor vennootschappen een percentage aandelen of stemrechten van 25% + 1 werd gezien als toereikend om te kwalificeren als UBO, is dit percentage in de vierde anti-witwasrichtlijn

slechts een indicatie dat de betrokken persoon kwalificeert als UBO. Naast aandelen en stemrechten kan het ook gaan om “eigendom” en de wijze waarop een natuurlijke persoon via indirecte eigendom UBO kan zijn. Inmiddels is een consultatie gaande over het ontwerp Uitvoeringsbesluit Wwft 2018, dat onder andere een nadere uitwerking bevat van het UBO-begrip.⁹

1. Voorstel van wet tot Wijziging van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme en enige andere wetten in verband met de implementatie van richtlijn (EU) 2015/849 van het Europees parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie (PbEU 2015, L 141), alsmede in verband met de uitvoering van verordening (EU) 2015/847 van het Europees parlement en de Raad van 20 mei 2015 betreffende bij geldovermakingen te voegen informatie en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1781/2006 (PbEU 2015, L 141) (Implementatiewet vierde anti-witwasrichtlijn), *Kamerstukken II* 2017-18, 34808, 2.
2. *Kamerstukken II* 2017-18, 34808, 3, p. 3.
3. Voor het notariaat zie de Handleiding voor de toepassing van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) ingaande 1 april 2016 van de KNB. Zie voor deze Handleiding en andere leidraden/richtlijnen Praktijkboek WWFT, Deel 2, Sdu 2017, ISBN 978 90 12 40087 9 (hierna Praktijkboek WWFT).
4. Banken, levensverzekeraars, beursondernemingen, Nederlandse overheidsinstanties en bepaalde EU-instanties.
5. Aan de hand van het begrip ‘instelling’ wordt in de Wwft bepaald voor wie de wet van toepassing is. Onder het begrip ‘instelling’ vallen zowel organisaties als natuurlijke personen. De Wwft geldt onder andere voor de volgende instellingen: accountants, advocaten, banken, belastingadviseurs, makelaars, (kandidaat-) en (toegevoegde) notarissen en trustkantoren. Alle Wwft-instellingen zijn genoemd in art. 1 lid 1 letter a Wwft (art. 1a van het wetsvoorstel).
6. *Kamerstukken II* 2017-18, 34808, 3, p. 51.
7. Bijlage II bij de vierde anti-witwasrichtlijn bevat een niet-limitatieve lijst van factoren en soorten bewijs van potentieel lager risico, bijvoorbeeld beursgenoteerde vennootschappen, overheden of overheidsbedrijven, cliënten uit lidstaten of derde landen met doeltreffende systemen ter bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering. Praktijkboek WWFT (zie noot 3), p. 153.
8. Zie over het UBO-register en de definitie van de UBO (‘Ultimate Beneficial Owner’ (uiteindelijk belanghebbende)) in de vierde anti-witwasrichtlijn, B. Snijder-Kuipers, ‘Het UBO-register’, *WPNR* 2017/7169, p. 859 en 860.
9. Besluit van @ houdende nadere regels met betrekking tot uiteindelijk belanghebbenden en politiek prominente personen, het vaststellen van indicatoren voor het melden van ongebruikelijke transacties en tot wijziging van enige andere besluiten in verband met de vierde anti-witwasrichtlijn en de verordening betreffende bij geldovermakingen te voegen informatie (Uitvoeringsbesluit Wwft 2018), zie: <https://www.internetconsultatie.nl/uitvoeringsbesluitwwft2018>. De consultatie eindigt op 28 februari 2018.

De vierde anti-witwasrichtlijn maakt niet langer een onderscheid tussen binnenlandse en buitenlandse PEP's.¹⁰ De Wwft wordt ook op dit punt aangepast. In alle gevallen van transacties of zakelijke relaties met cliënten die als PEP kwalificeren of waarbij de UBO van een cliënt als PEP kwalificeert, dienen verscherpte cliëntenonderzoeksmatregelen te worden getroffen.

De wijzigingen van de definitie van UBO en PEP leiden ertoe dat van meer mensen persoonsgegevens moeten worden verzameld in het kader van het cliëntenonderzoek, omdat meer mensen als UBO of PEP zullen kwalificeren. Wwft-instellingen zullen moeten nagaan of de reeds bestaande dossiers voldoen aan de vereisten die met het onderhavige wetsvoorstel worden geïntroduceerd.

Aan de herbeoordeling van cliëntendossiers kan volgens de wetgever op risicobaseerde wijze invulling worden gegeven. In een groot aantal gevallen zal de informatie waarover de Wwft-instelling beschikt reeds voldoende zijn om aan de nieuwe verplichtingen in het kader van het cliëntenonderzoek te kunnen voldoen, of is slechts een beperkte aanvulling van de beschikbare informatie over een cliënt noodzakelijk. In die gevallen waarin dat niet zo is, zal een herbeoordeling van het cliëntendossier tot aanvullende werkzaamheden moeten leiden. De herbeoordeling van een cliëntendossier, het controleren of een cliënt als PEP moet worden aangemerkt, het opvragen van aanvullende informatie bij de cliënt en de vastlegging van de verkregen gegevens, zal, zo schat de wetgever, gemiddeld vier uur in beslag nemen. Daarbij gaat de wetgever uit van een uurtarief van EUR 37,- zodat dit leidt tot een gemiddeld bedrag van EUR 148,-.¹¹

2.2. Verplichting tot het opstellen van een risicobeoordeling

Op grond van het voorgestelde art. 2c Wwft wordt iedere Wwft-instelling verplicht om een beoordeling van de risico's op witwassen en financieren van terrorisme op te stellen. De Wwft-instelling dient op grond van het voorgestelde art. 2c Wwft beleid, bestaande uit gedragslijnen, procedures en maatregelen, op te stellen om de geïdentificeerde risico's beheersbaar te maken. Daarmee dient de risicobeoordeling als basis-instrument om te voorkomen dat de dienstverlening van de instelling wordt misbruikt voor witwassen of financieren van terrorisme.

De op basis van de risicobeoordeling vastgelegde gedragslijnen, procedures en maatregelen moeten goedgekeurd worden door de personen die het dagelijks beleid van een Wwft-instelling bepalen (lid 3 van het voorgestelde art. 2c Wwft). Bij de beoordeling van de risico's dient onder meer rekening gehouden te worden met de cli-

ënten van de Wwft-instelling, de landen en geografische regio's waar de Wwft-instelling werkzaam is en de door haar geleverde producten en diensten. Daarnaast moet bij het opstellen van de risicobeoordeling rekening gehouden worden met Europees en nationaal geïdentificeerde risico's, die door de Europese Commissie respectievelijk de lidstaten (het voorgestelde art. 1f Wwft) ingevolge de nieuwe wetgeving opgesteld moeten worden.¹²

Op gezette tijden, alsmede naar aanleiding van wijzigingen in bijvoorbeeld de dienstverlening of bedrijfsvoering van de Wwft-instelling, zal door de Wwft-instelling moeten worden beoordeeld of haar risicoanalyse nog actueel is.¹³

Voor het actueel houden van de gegevens die uit hoofde van het cliëntenonderzoek moeten worden verzameld, worden de kosten per cliënt door de wetgever geschat op EUR 55,50 (drie keer een half uur per cliënt, uitgaande van een uurtarief van EUR 37,-).¹⁴

Mr. W. Bosse*

(Wordt vervolgd)

10. PEP staat voor 'Politically Exposed Person' (politiek prominente persoon). De personen die onder de huidige Wwft (art. 1, lid 1, letter e. Wwft: een persoon als bedoeld in art. 2, eerste lid, van Richtlijn nummer 2006/70/EG van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 1 augustus 2006 (PbEU L 214) (Uitvoeringsrichtlijn)) als PEP worden beschouwd, zijn buitenlandse: staatshoofden, regeringsleiders, ministers, staatssecretarissen en parlementsleden; leden van hooggerechtshoven, constitutionele hoven en andere gerechtelijke instanties die arresten wijzen in laatste instantie, leden van rekenkamers en directies van centrale banken; ambassadeurs, zaakgelastigden, hoge legerofficieren en leden van bestuurs-, leidinggevende of toezichhoudende organen van overheidsbedrijven en directe familieleden van PEP's. Dit zijn de echtgenoot, een partner die naar het nationale recht als gelijkwaardig met een echtgenoot wordt aangemerkt, de kinderen en hun echtgenoten of partners en de ouders van de PEP; de naaste geassocieerden van een PEP. Dit zijn de personen die met of ten behoeve van PEP's de uiteindelijk belanghebbende van een rechtspersoon zijn. Onder de nieuwe wet zal de PEP zijn de natuurlijke persoon die een bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen prominente publieke functie bekleedt of heeft bekleed (lid 1 van het voorgestelde art. 1 Wwft).

11. *Kamerstukken II 2017-18, 34808, 3, p. 18.*

12. *Kamerstukken II 2017-18, 34808, 3, p. 43.*

13. De wetgever schat dat de kosten van de maatregelen die een Wwft-instelling moet nemen om de risicobeoordeling en de daarop gebaseerde gedragslijnen, procedures en maatregelen actueel te houden, op jaarbasis zullen variëren van EUR 740,- tot EUR 10.800,- (uitgaande van een tijdsbesteding variërend van 20 tot 200 uur per jaar en een uurloon dat ligt tussen de EUR 37,- en EUR 54,-), *Kamerstukken II 2017-18, 34808, 3, p. 17.*

14. *Kamerstukken II 2017-18, 34808, 3, p. 18.*

* Notaris te Amsterdam.